

Natuurmuseum Rotterdam Jaarverslag 2004

De gewoonte in deze jaarverslagen om een jaar samen te vatten in één steekwoord kan voor 2004 worden voortgezet met het woord 'sanering'. Het Natuurmuseum Rotterdam begon het jaar namelijk met (wederom) een negatief eigen vermogen. Die situatie duurde al een aantal jaren, waardoor er een tweetal problemen optrad: een situatie van boekhoudkundig geldgebrek en een doorlopend liquiditeitstekort. Bij het opstellen van de begroting voor 2004 hingen er dus donkere wolken boven het museum en kon er aanvankelijk slechts een tekort worden begroot. Een vijftal factoren heeft bijgedragen aan het positieve resultaat over 2004 en daarmee aan de oplossing van deze problemen:

- een extra bijdrage van de gemeente Rotterdam ten bedrage van € 25.000;
- een aantal meevallers, waaronder de binnenkomst van een reeds afgeschreven debiteur van € 10.000;
- het uitstellen (naar 2005 en 2006) van een aantal investeringen;
- een rigoureuze hand-op-de-knip beleid bij de dagelijkse gang van zaken;
- en verder leidde de organisatorische en financiële inpassing van bureau Stadsnatuur Rotterdam (BSR ecologisch advies) in de structuur van het museum ertoe dat een reserve die BSR had opgebouwd aan het resultaat van 2004 is toegevoegd.

Al met al is het museum daarmee de meest problematische tijd te boven. Daarmee is ook tegemoet gekomen aan de wens van de accountant, tevens een eis van de subsidiegever (dS+V), om het negatieve vermogen weg te werken en de financiële positie te verstevigen.

Dit alles neemt niet weg dat er nog altijd donkere wolken boven het museum hangen dan wel in aantocht zijn. De belangrijkste van die wolken betreft de

(foto: Jap van Leeuwen)

afschaffing van de regeling rond de ID-medewerkers. Gedwongen door een kortzichtig bezuinigende rijksoverheid moeten duizenden van deze onmisbare krachten in Rotterdam verdwijnen. Ook het Natuurmuseum heeft vijf ID-medewerkers. Hun mogelijke vertrek in 2006-2007 als gevolg van een herkeuring zal onze organisatie in grote problemen brengen. Het is goed dit nu reeds te signaleren, en aan te geven dat hier op termijn zeker extra aandacht voor dient te komen.

Natuurlijk zijn er in 2004 veel activiteiten geweest. Exposities, museumlessen, kinderfeestjes, zaalverhuur, kaartverkoop, publicaties, collectiebeheer en onderzoek gingen door alsof er niets aan de hand was. Dat hoort ook zo: problemen zijn er voor bestuur en management, niet voor het publiek. Daarvan getuigt dit jaarverslag.

BEZOEKERS

In 2004 registreerde de museumkassa een totaal aantal bezoekers van 35.638. Dat is iets minder dan in 2003 toen de eindstand 37.246 bedroeg. Een opsplitsing van de bezoekersaantallen laat het volgende zien:

bezoekerscategorie	aantal	%
reguliere museumbezoekers	15.468	43,4
museumnachtbezoekers	4.100	11,5
kinderen in (basis)schoolverband (240 groepen via SKVR)	5.400	15,2
kinderen in feestjesverband (313 feestjes)	3.130	8,7
kinderen via het Jeugdvakantiepaspoort	1.951	5,5
schoolkinderen via 'Schoonheid van de Oriënt' in de Kunsthal	447	1,3
huurders/gebruikers Hoboken Salon	3.365	9,4
gasten van huwelijksvoltrekkingen in de Hoboken Salon	1.777	5,0
totaal aantal bezoekers	35.638	100

HET JAAR ROND

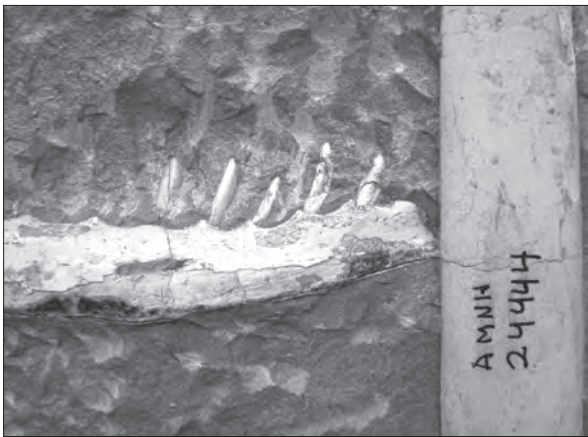
Januari

Op 5 januari vond in het museum de drukbezochte nieuwjaarsreceptie van onze burens het Erasmus MC plaats. Halverwege de maand werd het museum verblijd met de komst van Julia van den Berg en Inge Dijkman, twee stagiaires van de Reinwardt Academie. Zij hebben zich zeer nuttig gemaakt bij het collectiebeheer, onder andere door een oud herbarium te restaureren en de natte vissencollectie van nieuwe etiketten te voorzien.

Februari

De maand sloot af met de Rotterdamse Museumnacht die dankzij een spraakmakend programma in combinatie met veel vrije publiciteit en een gesponsorde poster-campagne 4100 nachtelijke bezoekers naar het museum trok. Mede door dit grote aantal stond de teller van de bezoekersaantallen na twee maanden al op 10.000.

Maart

Op 1 maart nam het museum afscheid van de oude kassa en werd er een modern aan het computernetwerk gekoppeld kassa-systeem geïnstalleerd. Op 4 maart ontving het museum onder grote belangstelling van de media een bijzonder fossiel: de schedel, de onderkaak en de linker vleugelbotten van een pterosauriër, een circa 100 miljoen jaar oud vliegend reptiel dat speciaal voor preparatie, onderzoek (door honorair onderzoeksmedewerker André Veltmeijer) en expositie in langdurige bruikleen was ontvangen van het American Museum of Natural History, New York. Op 6 maart kwamen ruim 60 WWF-rangers uit de regio braakballen pluizen. Van 11 tot 18 maart reisde conservator Kees Moeliker door het Verenigd Koninkrijk en Ierland in het kader van de Ig Nobel Tour of the UK die in tijdens National Science Week werd georganiseerd. In tien steden werden voor volle zalen door een bont gezelschap van Ig Nobel prijswinnaars voordrachten gehouden. Moeliker sprak over 'het eerste geval van homoseksuele necrofilie bij de wilde eend', de studie waarvoor hij in 2003 een Ig Nobelprijs kreeg. In Nederland resulteerde deze rondreis tot de publicatie van het 'Hollands Dagboek' in NRC Handelsblad van 20 maart. Gedurende het eind van de maand stond het museum in het teken van de jaarlijks door de SKVR georganiseerde manifestatie 'Kunstkijken'. Negen groepen basisschoolleerlingen werden ontvangen in het bottendepot voor een intensieve educatieve activiteit over ijstijdzoogdieren.

April

Directeur Jelle Reumer sprak op 5 april voor de Lions te Naarden over voortplanting. Op 17 en 18 april werden er tijdens het Nationaal Museumweekend rond het thema 'verhalen achter de collectie' rondleidingen door de collectiedepots gegeven die in totaal ruim 700 belangstellenden trokken. Op 23 april opende wethouder N.J.G. Janssens de expositie 'De Schooltuin' en kreeg daarbij het eerste exemplaar van het gelijknamige boek door fotografe Gina Kranendonk uitgereikt. Buiten op het gazon van het museum was een aantal model-schooltuintjes ingericht. Vanwege de dreigende sluiting van een aantal Rotterdamse schooltuinen was er voorafgaand aan de opening een vrolijke demonstratie van schoolkinderen op het bordes van het museum. Het geheel trok flink wat (landelijke) media-belangstelling.

Mei

Per 1 mei werd de prijs van een entreekaartje voor een volbetalende bezoeker verhoogd van 3 naar 4 euro. Het gereduceerde tarief van 2 euro bleef gehandhaafd. Op 7 mei verhuisde het fossiel van de vliegende sauriër die het museum in bruikleen heeft van het American Museum of Natural History naar Naturalis in Leiden waar het uitgerepareerd zou worden. André Slupik sprak op 25 mei de Nederlandse Geologische Vereniging Afdeling MaasWaarden toe in de Hoboken Salon van het museum over 'Zeeniveau veranderingen in de geologische geschiedenis van de aarde'.

DEEL VAN HET
PTEROSAURIËRFOSSEL.
[FOTO: KEES MOELIKER]

Juni

In het begin van de maand verbleef directeur Jelle Reumer op uitnodiging van het Deia Archaeological Museum op Mallorca om advies te geven over het gebruik en beheer van de paleontologische collectie aldaar. Op 21 juni bezocht de Franse bioloog dr Isabelle Robert het museum om de collectie fossiele zoogdierbotten afkomstig uit Kreta te onderzoeken. Op 26 juni gaf Jelle Reumer een lezing over de stratigrafie van de boring Zuurland in Naturalis te Leiden.

Juli

De deze hele zomermaand (en de eerste helft van augustus) stond het museum in het teken van dieren die goed zijn in circuskunsten. Deze educatieve activiteit werd georganiseerd in het kader van het Jeugdvakantiepaspoort die alle Rotterdamse basisschoolleerlingen in de gelegenheid stelt om in de zomervakantie deel te nemen aan tal van educatieve en recreatieve activiteiten.

Augustus

Op 7 augustus opende Jurriaan Nijkerk, hoofdredacteur van het vakblad 'De Fotograaf', de tentoonstelling 'Blossfeldt zonder camera' van Els van der Monde. Op de 27ste gaf Jelle Reumer het startschot van de jaarlijkse

tentoonstelling van de Volkstuinvereniging Overschie. Tijdens het laatste weekend presenteerde het museum zich op de Uitmarkt in Amsterdam.

September

Op de eerste dag van de maand ging in het Milieu Informatie Centrum in Den Haag de tentoonstelling 'De Schooltuin' (een NMR productie) van start. Ook figureerde die dag een flink deel van de peniscollectie van het museum in het decor van het EO kinderprogramma Blinq. Op 4 september voeren Jelle Reumer en André Slupik mee met 'Kor en Bot', de jaarlijks terugkerende vistocht naar fossiele zoogdierresten op de Oosterschelde, en een dag later presenteerde het museum zich samen met alle andere Rotterdamse musea op de R'uit Markt op het Schouwburgplein. Tijdens de Open Monumentendag op 11 september zette het museum de deuren van de Hoboken Salon wijd open zodat bezoekers het oorspronkelijke ornamentenplafond uit 1852 in volle glorie konden aanschouwen.

Oktober

Van 30 september tot 2 oktober verbleef Kees Moeliker op uitnodiging van de Ig Nobel board of Governors in Cambridge (USA) om een off-keynote speech te geven tijdens de ceremonie rond de uitreiking van de Ig Nobel prijzen aan de Harvard Universiteit. Op 6 oktober verhuisde de opgezette dromedaris van het museum tijdelijk naar de Kunsthal in verband met de expositie 'Schoonheid van de Oriënt' en op 9 oktober vond in de Hoboken Salon van het museum de najaarsvergadering van de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren plaats. Halverwege de maand startte de actie 'Help Ramon weer Overeind', waardoor het museum ruime media-aandacht kreeg. Op 17 oktober voltrok zich in de museumbibliotheek een ramp: door 'metaalmoeheid' stortte zeven meter boekenkast in. Aan het eind van de maand verschenen in de glazen hal van het museum de 'paarden van Paul Vinken' (ingenieuze bouwsels van pannelaten) en werd de Parkzaal opgesierd door 'Hout van de Zee' een twintigtal dierenfiguren gemaakt van wrakhout door Josje van Koppen.

November

Op 11 november verschenen in een etalage aan de Vredenoordlaan te Rotterdam een aantal geologische objecten uit de collectie van het museum. Het ging hierbij om een kunstproject van buurtbewoners over het thema verzamelen. Honorair onderzoeksmedewerker (en mammoetkenner) Dick Mol werd op 23 november in

MUSEUMGASTEN
FRÉRIQUE SPIGT EN
WILFRIED DE JONG,
MET CAMERAPLOEG EN
RONDEIDER.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

het museum geportretteerd door een Japanse TV-ploeg. Op 27 november vond de jaarlijkse excursie plaats voor de vrienden van het museum (leden en donateurs van de Vereniging). De reis per bus ging naar het Missie Museum in Steyl. Later die dag opende galeriehoudster Jurriaan van Kranendonk in het museum de tentoonstelling 'Nachtschade' met werk van Olphaert den Otter over de magische alruin en andere nachtschadeplanten.

December

Hoogtepunt van deze maand vond plaats op de zesde, toen de AVRO opnamen maakten voor een aflevering van 'Museumgasten'. De bekende Nederlanders (en Rotterdammers) Frederique Spigt en Wilfried de Jong werden door conservator Kees Moeliker rondgeleid. Resultaat was een half uur spraakmakende televisie dat op 18 december werd uitgezonden. Ook op 18 december vond in de Hoboken Salon van het museum de presentatie van het boek 'Natuurhistorische Verzamelreizen 1977-1997' plaats. Dit werk bundelt 213 reisverslagen van de drie collectiebeheerders Frans Sliker, Frans de Jong en Erwin Kompanje, en het Verenigingsbestuurslid Hermann Strack. Het jaar werd van 26 - 31 december traditioneel afgesloten met een wederom goed bezochte kerstactiviteit voor kinderen, dit jaar met de titel 'Word wakker zevenslaper, de kerstman is er weer'.

PUBLIEKSACTIVITEITEN

Vaste tentoonstellingen

WERELDNATUUR

Dit collectieoverzicht, waarbij talloze geconserveerde dieren naar hun basismilieu, water, land of lucht zijn ingedeeld werd aangevuld met een flinke serie vogeleieren. De 'legenda' van de Noordzee-vitrine (met talloze opgezette zeevissen) kreeg dezelfde vormgeving als de uitleg bij 'wereldNatuur' en werd hierdoor visueel bij de presentatie getrokken. De computer met een interactief programma over noordzeevissen kreeg - na een tijdelijke afwezigheid - weer een plaats bij de vitrine. Dit is overigens de enige publieks-computer in het hele museum.

HET KABINET VAN DR A.B. VAN DEINSE

De collectie van de Rotterdamse leraar biologie en walviskenner dr A.B. van Deinse (1885-1965) samengebracht in het zogenaamde 'Kabinet' onderging geen wijzigingen.

METAALMOEHEID IN DE
MUSEUMBIBLIOTHEEK.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Semi-permanente tentoonstellingen

Parkzaal

In de Parkzaal bleven de libellenfoto's van Bas Teunis en een collectie foto's van kokerjuffers (gemaakt door Felix van de Beek) aan de wanden hangen. Dat gold ook voor een serie fraaie paleontologische wandplaten behorende bij het standaardwerk 'Grundzüge der Paläontologie' van Karl von Zittel (1918) die samen met een aantal bijbehorende fossielen uit de collectie werden tentoongesteld. Op veler verzoek kregen de 'ladenkasten' uit de expositie 'regioNatuur' (1997-2000) vanaf juli hun reprise in de Parkzaal. Het gaat hierbij om een tweetal houten kasten waarvan de laden (opnieuw) werden gevuld met verrassende naturalia uit de collectie. Voor kinderen zijn de dichte laden onweerstaanbaar: ze gaan, na het openen van het eerste laatje gegarandeerd allemaal open. In oktober kreeg een deel van de reeds schoongemaakte botten van Aziatische olifant Ramon een plaats op het 'actie-podium' Help Ramon weer Overeind! (zie ook bijzondere activiteiten) en werden de foto's van kokerjuffers vervangen door de wand-expositie 'Hout van de Zee' met dierenbouwsels gemaakt van wrakhout door Josje van Koppen. Vanaf december werd onder de titel 'Intrigerende Potten' een serie bijzondere zoölogische vloeistofpreparaten gepresenteerd.

Tijdelijke tentoonstellingen

t/m 19 april
MENSBEELD
kijk naar je eigen

Dit samenwerkingsproject tussen Erasmus MC en het Natuurmuseum dat in oktober 2003 van start ging, liep nog enige maanden door in 2004. De expositie liet op verschillende manieren zien hoe de biomedische wetenschap en de kunst tegen het menselijk lichaam aankijken. Belangrijk onderdeel vormde de installatie 'Magic Forest' van de Engelse zoöloog en kunstenaar Andrew Carnie die op sprookjesachtige wijze processen in de herenen in beeld bracht.

24 april t/m 25 juli
DE SCHOOLTUIN
100 jaar schooltuincultuur in Nederland

In Nederland hebben honderdduizend kinderen een schooltuin, al honderd jaar. Fotografe Gina Kranendonk zocht in de zomer van 2003 in Rotterdam haar eigen oude schooltuin op en vond deze precies terug als in haar herinnering. Zij maakte een reis langs verschillende schooltuincomplexen in Nederland, dook in archieven en bestudeerde plattegronden. Dat leidde tot een project waarin het aanvankelijk persoonlijke gegeven is uitgegroeid tot een fotodocument over de hedendaagse en historische schooltuin. Zij maakte prachtige foto's van schooltuincomplexen, schooltuinkinderen en stillevens van groenten en bloemen. Gecombineerd met historische foto's en verhalen uit de schooltuingeschiedenis was de Schooltuin een bijzondere tentoonstelling en een documentaire ode aan een stukje Nederlandse cultuur op zijn best. Buiten op het gazon naast het museum (bij de konijnen van Tom Claassen) waren show-schooltuintjes

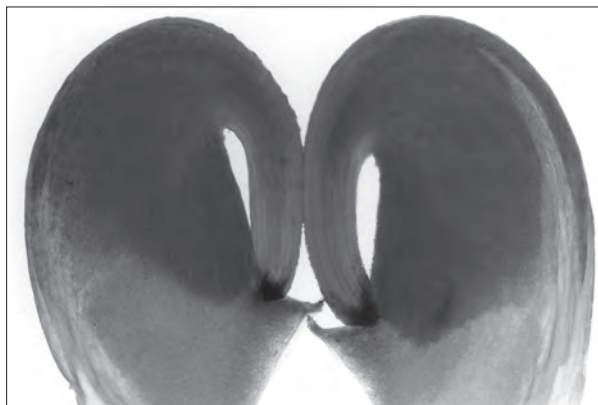
SHOW-SCHOOLTUINTJE
BIJ HET MUSEUM.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

aangelegd en het bordes van het museum was versierd met talloze vogelverschrikkers. Bij de expositie verscheen een gelijknamig boek (ISBN 9074159680, Uitgeverij De Verbeelding, 176 pagina's) met foto's en tekst van Gina Kranendonk.

Deze NMR productie werd na afloop van de tentoonstellingsperiode in het museum verhuurd aan het Milieu Informatie Centrum van de Dienst Stadsbeheer van de gemeente Den Haag en was daar te zien van 1 september t/m 1 december.

8 augustus t/m 7 november
BLOSSFELDT ZONDER CAMERA
natuurlijke dia's van Els van der Monde

Onder deze titel werd een bijzondere serie werken, 70 in totaal, van de Amsterdamse fotografe Els van der Monde tentoongesteld. Met een ongewone techniek legde zij details van organisch materiaal vast. Zij gebruikte hiervoor geen camera, geen negatiefmateriaal of scanner maar peuterde transparante delen van bloemen, planten en zaden tussen twee diagraasjes. Dit leverde 'natuurlijke dia's' op die in het fotolaboratorium op groot formaat afgedrukt werden, zonder verlies van kleur en scherpte. Els van der Monde (1942), kreeg oog voor het minuscule in de natuur door het werk van de klassieke foto-

NATUURLIJKE DIA VAN
ELS VAN DER MONDE.
[FOTO: ELS VAN DER MONDE]

graaf Karl Blossfeldt (1865-1932) die met zijn detailopnamen van planten in *Urformen der Kunst* (1928) en *Wundergarten der Natur* (1932) aantoonde dat alle kunstvormen hun oorsprong in de natuur hebben.

vanaf 28 november

NACHTSCHADE

Olphaert den Otter over de magische alruin en andere Nachtschadeplanten

Deze tentoonstelling met werk van (en samengesteld door) beeldend kunstenaar Olphaert den Otter bestond uit 28 werken op papier (46 x 61 cm) en drie grote schilderijen op doek/paneel. Het onderwerp betrof drie bijzondere planten uit de familie van de Nachtschaden: alruin (*Mandragora officinarum*), bilzekruid (*Hyoscyamus niger*) en wolfskers (*Atropa belladonna*). Deze planten (familie van aardappel, tomaat en tabak) bevatten alkaloiden die bij inname hallucinerend werken: ze beïnvloeden direct de zintuigzenuwen waardoor visuele gewaarwordingen bovenkomen die los van de werkelijkheid staan. Met Nachtschade gaf Olphaert den Otter een beeld van de planten, hun geschiedenis, werking en mythen. Hij heeft een beeldverslag gemaakt van een reis naar de randen van de samenleving waar vrijwillige drop-outs door middel van gevaarlijke experimenten proberen een tegenwereld te betreden met eigen wetmatigheden en - letterlijk - eigen beelden. Behalve deze beelden toonde de expositie bronnenmateriaal: oude en nieuwe literatuur en botanische preparaten uit het herbarium van het museum.

Bijzondere activiteiten

28 februari

ROTTERDAMSE MUSEUMNACHT

Het museum stond tijdens de Rotterdamse Museumnacht helemaal in het teken van 'Mensbeeld', de tentoonstelling over beeldvormende technieken in de medische wetenschap en de kunst. Er waren twee hightech endoscopietorens uit het Erasmus MC naar het museum overgebracht waarmee men onder deskundige begeleiding zelf eenvoudige kijkoperaties (op kunststof organen) kon oefenen. Voor Museumnachtbezoekers die wat meer aan de oppervlakte van het menselijk lichaam wilden blijven, was er 'Kom Kutje Kleien' waarbij men onder leiding van Yvonne Beelen met klei een eigen

ACTIEPODIUM
'HELP RAMON WEER
OVEREIND!' IN DE
PARKZAAL.
[FOTO: KEES MOELIKER]

interpretatie van het vrouwelijk geslachtsorgaan kon creëren. Hiervoor was de statige Hoboken Salon van het museum ingericht als handarbeidlokaal, met oude anatomische prenten aan de wanden en een heus 'kijk-hokje' voor deelnemers die nog even wilden zien 'hoe het ook alweer precies zit'. Dankzij dit uitgekende programma, dat zeer veel landelijke publiciteit trok, werd het museum door 4100 enthousiaste bezoekers letterlijk platgelopen.

vanaf 16 oktober

HELP RAMON WEER OVEREIND!

Het museum is in het bezit van het complete maar losse skelet van een Aziatische olifant. Het zijn de botten en de schedel van 'Ramon', het mannetje dat sinds 1971 bijna zijn hele leven in Diergaarde Blijdorp doorbracht, totdat hij op 24 april 1998 tijdens de paring bezweek aan een hersenbloeding. Ramon was een begrip in de Diergaarde en het museum beschouwt het skelet als een Rotterdams natuurhistorisch topstuk. Helaas konden slechts de schedel, de onderkaak en een dijbeen worden tentoongesteld. De rest van het nog vette skelet lag los in het depot. Voor verdere preparatie en montage was geen geld. Daarom startte het museum in oktober de sponsor-actie 'Help Ramon weer Overeind!' met als doel om 20.000 euro bijeen te brengen en het skelet op te zetten. Elk skeletonderdeel had een prijskaartje variërend van 25 euro voor een teen tot 3750 euro voor de schedel. Op de website van het museum was een up-to-date overzicht van nog voor sponsoring beschikbare skeletonderdelen te zien, en in de Parkzaal van het museum was vanaf medio oktober het actiepodium opgebouwd, waar op een levensgrote afbeelding van het skelet een aantal losse botten waren geplaatst. De actie zorgde voor een grote media-belangstelling en langzaam maar gestaag binnenkomende sponsorbedragen.

KUTJE KLEIEN TIJDENS
DE MUSEUMNACHT.
[FOTO: KEES MOELIKER]

Educatieve bruiklenen

In totaal vonden 17 educatieve bruiklenen van collectiemateriaal hun weg naar, onder andere, NME-centrum Harreweg, CNME De Hooiberg, Jeugdtheaterwerkplaats Het Lab, Donner Boeken, Nederlands Fotomuseum, CNME De Wilgenhof, CNME De Bokkesprong, Dienst Stadsbeheer Den Haag, Salon Las Palmas, Rudolf Steiner College en Etalageproject Vredenoordlaan.

Publicaties

Van de 'Interne Berichten NMR' verschenen de nummers 16 t/m 19 met in totaal 16 pagina's, en van het extern gerichte 'Straatgras' verscheen jaargang 16 met drie nummers met in totaal 52 pagina's. Het jaarverslag 2003 van het museum werd in Straatgras 16 (2/3) gepubliceerd. Deinsea verscheen niet.

Internet

De website van het museum (www.nmr.nl) werd aangevuld met basis-informatie in het Japans en onderging verder geen wezenlijke veranderingen. Voor 'Help Ramon weer Overeind!' werd een speciale actie-pagina gebouwd met een up-to-date overzicht van de skelet-onderdelen die nog beschikbaar waren voor sponsoring. Het totaal aantal page-views in 2004 bedroeg 44.086. Hiervan was 86% afkomstig uit Nederland, 4% uit de Verenigde Staten, 3% uit België en 1% uit het Verenigd Koninkrijk. De rest van de wereld was goed voor 6% van het aantal hits. Record aantallen bezoekers per dag werden gevestigd op 25 februari (642 hits) en op 2 maart (1229 hits in één uur) direct na een radio-interview over 'Kom Kutje Kleien' in het programma 'Jensen in de Middag' op Yorin FM.

Promotie

Om de verhuur van het trouwen in de Hoboken Salon van het museum te promoten werd in samenwerking met huiscateraar Maître Frédéric een tweetal folders

geproduceerd en verspreid. Ook verscheen er, op basis van een foto van Rob 't Hart, een prentbriefkaart van het gebouw. Actieve promotie van het museum vond plaats op de uitmarkten in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag. Promotioneel drukwerk bleef beperkt tot een flyer met het tentoonstellingsprogramma die twee keer verscheen in een oplage van 10.000.

Publiciteit

Aan vrije publiciteit had het museum in 2004 geen gebrek. De Volkskrant publiceerde op 29 januari een lovende bespreking van de tentoonstelling 'Mensbeeld', en eind februari groeide de Museumnacht-activiteit 'Kom Kutje Kleien' uit tot een media-hype met aandacht in alle landelijke (dag)bladen en op radio & TV. De door Datagold geproduceerde en gesponsorde A0 poster die in Rotterdam werd verspreid heeft zeker aan dit succes bijgedragen. Enige dagen later, op 4 maart, kwam de serieuze kant van het museum goed uit de verf in de landelijke media met ruime aandacht voor het uitpakken van een bijzonder fossiel dat voor onderzoek en expositie in langdurige bruikleen werd ontvangen van het American Museum of Natural History, New York. Het ging om de schedel, de onderkaak en de linker vleugelbotten van een pterosauriër, een circa 100 miljoen jaar oud vliegend reptiel, afkomstig uit Brazilië. Bijna alle landelijke en regionale dagbladen publiceerden grote foto's van deze actie, en het NOS Jeugdjournaal maakte er een mooi item van. Later in maart haalde het museum vele kranten in het Verenigd Koninkrijk en Ierland door de deelname van Kees Moeliker aan

Skelet van Ramon al bijna uitverkocht

Van onze Rotterdamse redactie

ROTTERDAM, woensdag

Het skelet van de Aziatische olifant Ramon is al in april Rotterdam te bewonderen. Dankzij de 'adoptieactie' voor de botten van de voormalige Bijlmerdijk-olifant is nu al bijna de helft van het benodigde bedrag binnen om het complete skelet van Ramon te prepareren en te monteren. De olifantbotten zijn sinds oktober door belangstellenden te adopteren. Inmiddels is het Natuurmuseum in onderhandeling met een gegadigde voor het duurste object van het skelet: de schedel. Dit onderdeel kost 3750 euro. «We hebben momenteel twintig procent binnen van de 30.000 euro prepareren en monterkosten. Als we de schedel hebben verkocht, hebben we maar dan vijftig procent van het benodigde bedrag binnen. De adoptieactie loopt dan ook heel voorspoedig», aldus een woordvoerder van het Natuurmuseum.

Het museum, trouw eigenaar van Ramon is, hoopt op 24 april 1999 tijd in het harnas zwem het enige van dit soort.

Befaamd

De olifant was ge zijn reputatie. Vrijwel elke dierwetkoning Ramon woonde op 24 april 1999 tijd in het harnas zwem het enige van dit soort.

De botten van olifant Ramon liggen uitgesteld op een getekend patroon. Zo moet het skelet gaan worden.

Telegraaf 29 december 2004

Olifant Ramon weer op been in Natuurmuseum

Rotterdam -- De in 1988 overleden

Vliegende dino maakt landing in Rotterdam

Unieke rondleiding in Natuurmuseum Rotterdam

Speciaal voor AVRO GiraPasleden organiseert het Natuurmuseum Rotterdam op zaterdag 12 februari 2005 exclusieve rondleidingen door de collectiedepots. Deze ruimten zijn normaal niet toegankelijk voor het publiek. Het museum bewaart er de wetenschappelijke collectie die bestaat uit honderden opgezette vogels en zoogdieren, een groot herbarium, schedels en skeletten, talloze schelpen en evenzoveel geprepareerde insecten.

Het Natuurmuseum Rotterdam staat op de collectie door en door kennen van verleden, de 'droge' en 'schelpen' en komen de rondleiding. Daar, diep in musea, huizen, ingesloten, onderdelen, die op sterk water wordt en de

Wat: Rondleiding Depot
 Wanneer: zaterdag 12 februari 2005
 Waar: Natuurmuseum Rotterdam
 Prijs: € 9,80 per persoon

Programma:
 10.30 uur: Ontvangst met koffie, thee en stap
 11.00 uur: Start rondleiding in collectie depots
 12.00 uur: Vrij om het museum zelf te verkennen

Nieuw vliegend reptiel in Natuurmuseum

Rotterdam -- In het Natuurmuseum in Rotterdam is sinds gisteren een bijzonder fossiel te bewonderen. In een vitrine liggen de resten van een pterosauriër, een 100 miljoen jaar oud vliegend reptiel. Het gaat om een nog onbekende soort, die in Brazilië is gevonden. Paleontoloog, eifel dinodiskundige, Andre Veldmeijer gaat de soort onderzoeken en beschrijven. Hij kreeg het fossiel in bruikleen van het American Museum of Natural History, New York.

botten van de pterosauriër -- naar Rotterdamse bijdragen. Over vliezige jomaken. Nu al is aan de schedel en de lengte van de vleugelbotten.

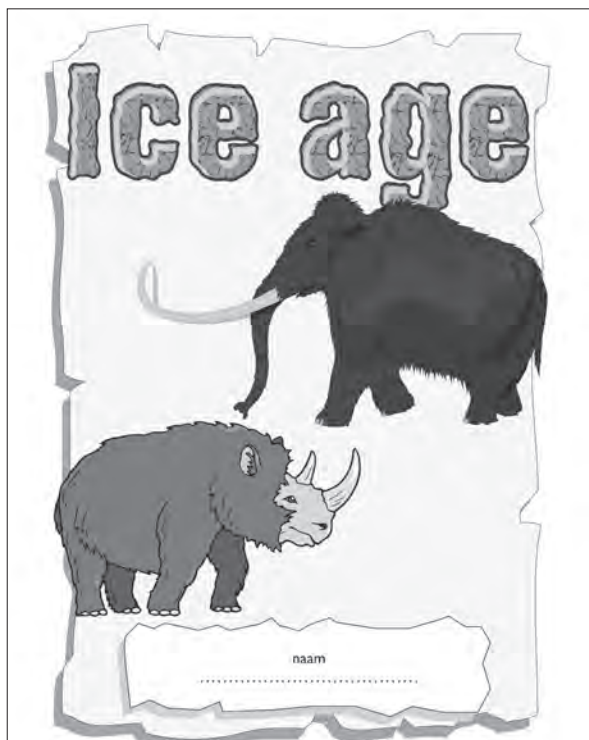
Natuurmuseum opnieuw te b...
 17 - 121 - 2005

Museum van de week

Het Natuurmuseum Rotterdam heeft een grote natuurhistorische collectie: opgezette dieren, skeletten, fossielen, schelpen, opgepripte insecten en allerlei dieren die op sterk water worden bewaard. Bijzonder is Het Kabinet van de A.B. van Deinsse. Deze beroemde Rotterdamse biologeet verzamelde alles wat met zeezoogdieren te maken had. Hoogtepunt is ongetwijfeld zijn schooltas, gemaakt van potvispinnen. Voor kinderen zijn er leuke en leerzame speurtochten.

Poesje kleien tijdens drukke Museumnacht

ROTTERDAM -- En weg was de serene rust die normaal zo kenmerkend is voor een museum. Een uitverkocht Museumnacht trok zaterdag tienduizend mensen naar 37 Rotterdamse musea en galeries. Ook de vrieskou kon het overwegend jonge publiek er niet van weerhouden om te slenteren van Witte de Withstraat naar Museumplein en weer terug. De meeste aandacht ging uit naar Bojans van Beuningen waar Ted Langenbach het

de Ig Nobel Tour of the UK. In Nederland leidde deze tournee tot publicatie van het 'Hollands Dagboek' in NRC Handelsblad, met een verslag van de belevenissen. Ongeveer gelijktijdig kwam ook de door BSR in Polder de Es ontdekte zeldzame kever *Harpalus luteicornis* ruim in het nieuws. In de zomer werd het museum door de Japanse Esquire (een glossy maandblad) uitverkoren tot (een van) de 'Best 27 museums in the Netherlands'. Dichter bij huis, in de AVRO bode van 14 augustus, was het NMR 'museum van de week', en kreeg de tentoonstelling 'De Schooltuin' mooie aandacht, onder andere in Volkskrant Magazine. In het najaar was aandacht in de media voor de expositie 'Blossfeldt zonder camera', rakelden buitenlandse kranten en bladen (De Tijd, Financial Times, Newsweek Ruski) de 'Rotterdamse' Ig Nobel prijs weer eens op en haalde de actie 'Help Ramon weer Overeind!' kranten, radio en televisie tot diep in de provincie. In november was er veel aandacht voor de braakbaalpluismiddag en haalde de expositie 'Nachtschade' de lokale pers. Op 18 december zond de AVRO de aflevering van Museumgasten uit waarbij zangeres Frédérique Spigt en presentator Wilfried de Jong in het museum te gast waren.

EDUCATIE

Scholen

Het aantal basisschoollklassen uit Rotterdam en omgeving dat het museum voor een les bezocht bedroeg 240 (5400 leerlingen). Het aantal klassen dat met een bezoek aan het museum gehonoreerd kon worden was - evenals in het vorige verslagjaar - vele malen kleiner dan het aantal aanvragen. Het ontbreken van begeleiding en de beperkte ruimte voor educatieve activiteiten zijn hierbij belangrijke beperkende factoren. Een deel van het probleem werd opgelost door in de loop van het jaar een expositieruimte in te richten als Museumlokaal waar groepen kunnen worden ontvangen.

De diversiteit van het educatieve aanbod werd ver-

hoogd met introductie van de les 'Ice Age' voor groep 8 van het basisonderwijs: kinderen worden zelf onderzoeker en komen in het depot in aanraking met de collectie fossiele zoogdierresten uit de ijstijd en voeren daarna opdrachten uit in de expositiezalen.

De les 'Kunstverzamelen' die wordt uitgevoerd in samenwerking met de vier grote Rotterdamse musea (Boijmans, Wereld, Historisch en Maritiem) werd ingrijpend vernieuwd. Kinderen nemen daarbij een kijkje achter de schermen van een museum en maken kennis met begrippen als 'depot', 'conserveren', 'herkomst' en 'vindplaats', en registreren daarna zelf een museaal object. Ter voorbereiding van een les voor het voortgezet onderwijs die in 2005 gaat draaien, zijn vijf VMBO groepen ontvangen die na een depotbezoek hun eigen karaktereigenschappen vergeleken met die van dieren. Ook nieuw in dit verslagjaar is de vakgerichte les voor PABO en CMV-studenten waarbij studenten een kijkje in de keuken van de afdeling Educatie krijgen en leren wat er allemaal komt kijken bij het opzetten van een educatief project in het Natuurmuseum. In totaal werden 250 HBO-studenten (tien groepen) ontvangen.

Feestjes

Het Potvispartijtje voor kinderen van 4-6 jaar en het Onderzoeksfeest voor de leeftijdsgroep 8-12 jaar bleken ook in 2004 een succesformule. In totaal vonden er 313 feestjes plaats (114 voor de kleintjes en 199 aan de 'groten'). Hierdoor kwamen 3130 kinderen (en hun ouders) op een leuke en educatieve manier in aanraking met het museum. Er werd een begin gemaakt met de ontwikkeling van een nieuw feestje voor de 'tussen' leeftijdsgroep 6-8 jaar.

Overige educatieve activiteiten

Tijdens 'Kunstkijken', georganiseerd door de SKVR voor alle Rotterdamse basisschoolleerlingen, stond het museum eind maart een week lang in het teken van 'Ice-age' (als try-out van de nieuwe les over ijstijdzoogdieren). In de meivakantie was er de speciale voorjaars-activiteit 'Kun je je ei kwijt?' en ook zomervakantie stond bol van de museum-educatie met de activiteit voor de ouders van het Jeugdvakantiepaspoort waarbij dit jaar delen van het museum als circus waren ingericht en kinderen zich het hoofd (en soms bijna de botten) braken over de vraag welke dieren de beste circuskunsten kunnen maken. Tijdens de Kinderboekenweek in oktober die het thema 'muziek' had, werd een aan het thema aange-

WERKBOEKJE 'ICE AGE'
VOOR BASISCHOOL-
LEERLINGEN.
[ILLUSTRATIE:
JAAP VAN LEEUWEN]

VMBO-LEERLINGEN IN
HET COLLECTIEDEPOT.
[FOTO: N.M. BLEEKER]

paste les op verschillende niveaus aangeboden: kleuters zongen liedjes over opgezette dieren, kinderen van 6-8 jaar maakten muziek bij dieren uit een prentenboek en de oudste basisschoolleerlingen maakten zelf een griezelhoorspel na het zien van enge schedels en monsters in het collectiedepot. Van oktober tot december werd in het kader van de Kunsthal-tentoonstelling 'Schoonheid van de Oriënt' voor scholen die deze expositie bezochten een passende activiteit in het Natuurmuseum aangeboden, getiteld 'Survival in de Sahara'. Kinderen kregen een 'survivaltas' met attributen om tijdens hun speurtocht door het museum het hoofd te kunnen bieden aan malariamuggen, giftige slangen en bandenpech. Ter afsluiting van de landelijke braakbalpluisweek werd op 14 november een braakbalpluismiddag georganiseerd. Het educatieve jaar werd afgesloten met de traditionele kerstactiviteit die begon met een dia-voorstelling over het boek 'Word wakker zevenslaper, de kerstman is er weer' waarna er gespeurd werd naar de (opgezette) dieren uit het boek en een echt wintervogelvoederbakje gemaakt werd.

COLLECTIE & ONDERZOEK

Aanwinsten

In het aanwinstenregister werden 126 schenkingen geregistreerd, uiteenlopend van een 'door een zwarte kraai onthoofde houtduif' tot een complete schelpenverzameling. Per deelcollectie verdienen de volgende aanwinsten zeker een eervolle vermelding in dit jaarverslag.

De afdeling Botanie voegde de kranswiersoort *Nitella hyalina* (een nieuwkomer voor de Nederlandse flora uit 2002) aan de collectie toe, en ontving een herbarium met enige honderden planten uit de Verenigde Arabische Emiraten. Deze laatste schenking valt ruim buiten het reguliere verzamelgebied maar is door de omvang, samenstelling en bron (verzameld door Marijcke Jongbloed, auteur van de enige geïllustreerde flora van dat gebied) van groot belang en in dank aanvaard. Van meer regionale herkomst is het herbarium Wisman waarvan 183 bladen in de collectie werden opgenomen, met onder andere pijlkruidkers uit Oostvoorne (1938) en heemst van De Beer (1939).

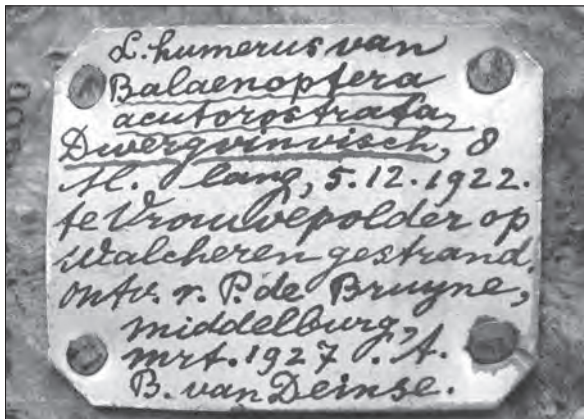
De afdeling Malacologie kreeg enige honderden monsters schelpen binnen die werden verzameld in Indonesië door de leden van de Talaud Expeditie 2004 (C.J. Heij, H.F. de Jong, F. Advokaat, A.F. de Jong en J.N.J. Post). Deze schenking werd echter overschaduwd door de collectie van wijlen A.J. Karels die aan het museum werd nagelaten. De heer Karels was gedurende 40 jaar

HEEMST UIT HET
HERBARIUM WISMAN,
AANWINST UIT 2004.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

sportduiker en schelpenverzamelaar en had hierdoor vele bijzondere soorten in zijn verzameling die nieuw zijn voor de museumcollectie. Verder schonk H.L. Strack enige tientallen monsters keverslakken en bracht H. Menkhorst 55 monsters uit zijn privé-verzameling over naar het museum, hieronder vele soorten landslakken.

De afdeling Gewervelden boekte een aantal mooie aanwinsten. Zo dook er weer eens een vermist stuk uit de collectie van A.B. van Deinse op in het Erasmiaans Gymnasium dat werd overgedragen aan het museum: een linker humerus van de dwergvinvis die op 5 december 1922 bij Vrouwenpolder strandde. Verder werd er een bever afkomstig uit de wilde populatie van de Biesbosch opgezet aan de collectie toegevoegd. Nieuw voor de zoogdieren was een schedel van de dolfin *Stenella coeruleoalba* afkomstig uit Portugal. De vogelcollectie werd aangevuld met een jammerlijk omgekomen slechtvalk die in 2004 werd uitgebroed door het paartje dat op de Energiecentrale van de Maasvlakte nestelde, en - ook bijzonder - een wespindief die tijdens de najaars-trek in de Hoekse Waard door uitputting aan zijn einde kwam. Van de vogels die C.J. Heij voor het museum verzamelde mogen een Moluks grootpoothoen en een Abessijnse scharrelaar zeker niet in dit verslag ontbreken. Van E.J.O. Kompanje en J.N.J. Post werden respectieve-

AANWINSTEN UIT 2004:
COLLECTIE KARELS
(LINKS) EN
'TERUGGEVONDEN'
OPPERAMBEEN VAN
DWERGVINVIS UIT DE
VAN DEINSE COLLECTIE.
[FOTO'S: JAAP VAN LEEUWEN]

lijk een collectie van 61 vogel- en zoogdierbalgen en een verzameling van 83 skeletten en schedels van meeuwen ontvangen.

De afdeling Geologica kreeg een aantal mooie stukken Muschelkalk met loopsporen van sauriërs ten geschenke van H.W. Oosterink. Het ging hierbij om materiaal uit de steengroeve bij Winterswijk met een ouderdom van 240 miljoen jaar. De afdelingen Entomologie en Overige Ongewervelden registreerden geen noemenswaardige aanwinsten.

Collectiebeheer

De bewaaromstandigheden van de collectie bleven gelijk aan die van het vorige verslagjaar. Eens te meer bleek dat het klimaat in de collectiedepots gelijke tred houdt met luchtvochtigheid van de buitenlucht: te vochtig in de zomer en te droog in de winter. Deze situatie wordt met mobiele luchtontvochtigers en mechanische ventilatie zo veel mogelijk binnen aanvaardbare grenzen gehouden, maar feitelijk worden er in de depots (en ook in de publieksruimten waar collectiestukken geëxposeerd worden) onaanvaardbare schommelingen van temperatuur en luchtvochtigheid gemeten. De enige adequate oplossing voor dit probleem is het plaatsen van een klimaatbeheersings-installatie. Problemen met het behoud van de collectie dreigen anders te ontstaan.

In dit verslagjaar is de registratie van de collectie in de database CB 1.0 voortgezet. Op 31 december waren 24.284 records ingevoerd, verdeeld over de volgende deelcollecties: vogels 2217 (opgezette exemplaren, balgen en vloeistofpreparaten), fossiele zoogdieren 1778, recente zoogdieren 1540, vissen 1202, weekdieren (schelpen) 4200, kreeftachtigen 1152, overige ongewervelden (Porifera, Annelida, Cnidaria, Sipuncula, Bryozoa, Chordata, Echinodermata, Pycnogonia) 549, herbarium (hogere planten) 7651. Hiermee samenhangend is de deelcollectie vogels (met uitzondering van het skeletmateriaal en de eieren) opnieuw systematisch geordend, op standplaats gezet en daarmee volledig ontsloten. De afdeling Entomologie registreerde de collectie (nog) niet middels de database.

Onderzoek

Het lopend onderzoek van de afdeling Geologica betreft 'Plio-Pleistocene paleogeography and sequence stratigraphy of the Southwest Netherlands' (Slupik). De afdeling Gewervelden verrichtte biografisch onderzoek naar de 19e eeuwse verenhandelaar A.A. Bruijn (Heij) en onderzoek naar de osteologie, anatomie, morfologie en natuurlijke historie van Bruijns boshoeven (Heij, Post, Kompanje, Moeliker, deels in samenwerking met afdeling radiologie van Erasmus MC). Sake Timmermans rondde zijn studie biologie af met een onderzoek naar de zoogdierfossielen uit de Eurogeul (dat in de toekomst zal resulteren in een reizende tentoonstelling), en ook Tjitske Visscher beëindigde haar studie biologie met een onderzoek naar (fossiele) zadelrobben uit het laatste deel van de IJstijd, zich baserend op een door Klaas Post aan het museum geschonken collectie afkomstig van de bodem van de Noordzee. Eric Wijnker (Universiteit Wageningen) gebruikte de collectie recente vogelskeletten als vergelijkingsmateriaal voor zijn studie naar fossiele (Pleistocene) vogels (vnl alk-achtigen) van

REGISTRATOR HENRY
VAN DER ES AAN
HET WERK.
[FOTO: KEES MOELIKER]

Nederlandse vindplaatsen. De afdeling Entomologie rondde een langlopend onderzoek (1987-2004) af naar de nachtvlinders van de grienden van de Kop van het Land te Dordrecht (Vis, Visser), en ging voort met taxonomisch onderzoek naar de Haliplidae, een waterkeverfamilie (van Vondel).

GEBOUW

Hoboken Salon

In het jaar 2004 werden er 24 huwelijken of partnerschapsregistraties voltrokken en werd de Hoboken Salon 47 keer commercieel verhuurd. Voor activiteiten van derden die in het verlengde liggen van de doelstellingen van het museum wordt de Hoboken Salon gratis of voor een vriendenprijs beschikbaar gesteld. Zo vergaderden de afdeling Maaswaarden van de Nederlandse Geologische Vereniging en de Rotterdamse Natuurhistorische Club regelmatig in de Hoboken Salon. Daarnaast fungeerde de Hoboken Salon voor het museum als ontvangst- en werkruimte voor schoolklassen of andere groepen, werden er openingen en aansluitende recepties gehouden en vonden er interne vergaderingen of bijeenkomsten plaats. Het aantal van dergelijke niet-commerciële activiteiten bedroeg 60.

Huisvesting

Om ruimte (en rust in de rest van het museum) te bieden aan de toegenomen educatieve activiteiten voor kinderen is halverwege het verslagjaar een expositieruimte op de verdieping van de Villa in gebruik genomen als 'Museumlokaal'. In die ruimte worden schoolklassen ontvangen, worden activiteiten in de rest van het museum ingeleid, en vinden ook delen van de kinderfeestjes plaats. Aangaande het achterstallige onderhoud waarover in het vorige jaarverslag is gerapporteerd, is in 2004

CURSUS IN DE
HOBOKEN SALON.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

niets veranderd. In 2005 wordt, in overleg met OBR, naar een structurele oplossing gezocht. Wel heeft het museum met beperkte eigen middelen enige verbeteringen aan kunnen brengen aan vloeren en muren. In het kader van veiligheid voor bezoekers en medewerkers zijn de plattegronden met vluchtroutes, brandblusapparatuur etc. aangepast aan de huidige situatie, en werd ook het calamiteitenplan herzien.

BUREAU STADSNATUUR ROTTERDAM (bSR)

Organisatie

bureau Stadsnatuur Rotterdam (bSR ecologisch advies) is een afdeling van het Natuurmuseum Rotterdam en bestaat uit drie medewerkers (zie bijlage Mensen). In navolging van de stuurgroep is in 2004 een klankbordgroep geformeerd met daarin ambtenaren van gemeentelijke diensten en afdelingen waarmee bSR veelvuldig samenwerkt. In 2004 was dit GW/BB (in de persoon van W. van Leeuwen), dS+V (in de persoon van R. van Schijndel) en het Ingenieursbureau van Gemeentewerken Rotterdam (IGWR) (in de persoon van D. de Koeijer). In 2004 is de klankbordgroep tweemaal bijeengekomen. Belangrijkste agendapunten waren het binnenhalen van (voldoende) opdrachten en de afstemming van de werkzaamheden tussen IGWR en bSR.

Nieuwsbrief

In 2004 werd Natuurlijk Rotterdam, de nieuwsbrief van bSR, zoals gewoonlijk driemaal verstuurd aan bijna negenhonderd adressen (politiek, ambtenaren, inventariseerders binnen Rotterdam en stadsecologen in het land). In de nieuwsbrief is aandacht voor lopende projecten, inventarisaties en bijzondere waarnemingen.

Inventarisaties SLR

In 2004 hebben medewerkers van Stichting Landschapsonderhoud Rotterdam (SLR) verspreid over de stad een paar honderd inventarisaties uitgevoerd. Hierbij is veel aandacht geweest voor vissen, mede vanwege de beschermde status van een aantal ook in

Rotterdam voorkomende soorten. Daarnaast zijn ook inventarisaties uitgevoerd van flora, dagvlinders en vogels. bSR coördineert deze werkzaamheden die in opdracht van Beheer Buitenruimte plaatsvinden.

Vrijwilligers

Sport en Recreatie had aangegeven vanaf 2004 geen geld meer beschikbaar te hebben voor de zeer succesvolle actie Natuur in Kaart. Omdat bSR graag door wilde gaan met de groep enthousiaste vrijwilligers is besloten om voor de actieve vlindersaars (ruim veertig personen) een Vlinderwerkgroep Rotterdam op te richten. bSR coördineert deze en organiseerde een opstartbijeenkomst aan het begin van het seizoen en een afsluitende bijeenkomst in oktober. Hierbij was ook steeds iemand van De Vlinderstichting aanwezig. Voor de winterwatervogeltellers (ook ongeveer veertig personen) is besloten geen aparte werkgroep op te richten maar samen te werken met de twee vogelwerkgroepen die al bestaan, te weten Natuur- en Vogelwacht Rotta en Vogelwerkgroep Barendrecht-Ridderkerk. Deze laatste organiseerde in november voor de tellers een excursie. bSR coördineerde de zes tellingen. De jaarlijkse bijeenkomst voor vrijwilligers werd ook dit jaar weer gehouden in Revalidatiecentrum Rijndam. Als gast was Ton Denters uitgenodigd om een verhaal te houden over stedelijke flora. Daarnaast is aan iedereen bSR-rapport 35, de Voorlopige atlas Dagvlinders, Libellen en Sprinkhanen van Rotterdam, uitgereikt. Natuur- en Vogelwacht Rotta, de Nederlandse Mycologische Vereniging en het Wijknatuurteam Alexander hebben weer een aantal inventarisaties uitgevoerd (respectievelijk broedvogels, paddestoelen, dagvlinders & libellen), waarvoor ze een kleine onkostenvergoeding ontvangen.

Projecten

In 2004 heeft bSR veertig projecten in opdracht uitgevoerd waarvan het leeuwendeel van het werk in 2004 viel. Daarnaast is een aantal projecten uit 2003 begin 2004 afgehandeld. Voor een overzicht zie de bijlage 'Projecten bSR'. Al het veldwerk is uitgevoerd door bSR tenzij anders aangegeven.[]

NATUURMUSEUM
GEFOTOGRAFEERD
VANUIT EEN HOOG-
WERKER, OP DE ACHTER-
GROND PARKFLAT EN
EUROMAST.
[FOTO: MARTIN EPE]

Bijlagen Jaarverslag 2004

MENSEN (betrokken bij het museum)

Dienstverband Stichting Natuurmuseum Rotterdam

dr J.W.F. (Jelle) Reumer, directeur
C.W. (Kees) Moeliker, conservator & hoofd communicatie
Chr.A. (Anton) Groeneweg, projectleider producties
drs R. (Remco) Holtzer, hoofd algemene zaken
J.H. (Jaap) van Leeuwen, grafisch medewerker
ir A.A. (André) Slupik, assistent-conservator
G. (Gerard) Balneger, medewerker administratie
P.H.J. (Paulus) de Graaf, technisch medewerker
drs M.J. (Martin) Epe, coördinator bSR
drs F.L.A. Brekelmans, medewerker bSR
ing. M.M.E. (Maurice) Backerra, medewerker bSR
S.M. (Saskia) Coenders, educatief medewerker
L.(Lotte) Suur, educatief medewerker
J.M. (Asia) Krotoszyńska, secretaresse (t/m 1 mei)
O.J.C. (Olga) Vierbergen, secretaresse (tijdelijk, vanaf 9 augustus)
J. (Jeroen) Bakker, systeembeheerder
W.P. (Willem) Pesch, baliemedewerker/winkelbeheerder
A. (Anneke) van Vianen, baliemedewerker/winkelbeheerder
H. (Henry) van der Es, collectieregistrator

Overige dienstverbanden

R.W.G. (Remko) Andeweg, medewerker stadsecologie (bSR)/herbarium, detachering vanuit Gemeentewerken
G. (Guido) Kuijt, financieel trainee, detachering vanuit Servicedienst Gemeente Rotterdam, tot 1 mei
T. (Thomas) Jansen, financieel trainee, detachering vanuit Servicedienst Gemeente Rotterdam, van 1 juni tot 1 november
P. (Paul) Jansen, financieel trainee, detachering vanuit Servicedienst Gemeente Rotterdam, vanaf 1 november

Werkstad

De gastvrouwen en gastheren (die toezicht houden in het museum) en enkele andere medewerkers zijn in dienst van Werkstad. Deze groep medewerkers bestond, na enig verloop, aan het eind van 2004 uit de volgende personen:

T.L. (Thelma) Doulat
S. (Sarwan) Ramlal
M. (Mohammed) Ibire
F. (Frits) Wetzter
I.M. (Maureen) Wouter
S. (Sayed) Asqari
J.J. (Joke) van der Stokker (vanaf 1 april)
R. (Rita) Wenzlow (vanaf 23 juni)
W.D. (Winston) Kendal (vanaf 17 augustus 2004)
F. (Frans) Bezemer (vanaf 28 september)
F. (Frits) van Hulsteijn (assistent-financieel medewerker, vanaf 5 januari)
K. (Karin) Everhardus (assistent-administratie)

Vrijwilligers

Collectiebeheerders en collectie-assistenten

L.A. (Loek) Aarsen, collectiebeheerder stenen en mineralen
R.W.G. (Remko) Andeweg, collectiebeheerder herbarium (afdelingscoördinator botanie)
W. (Willem) Beekhuizen, collectieassistent vogels
ing R.M. (Rochus) Biesheuvel, collectiebeheerder eencelligen (en bibliothecaris)
J. (Jaap) Breedveld, collectiebeheerder stenen en mineralen
drs A.E. (Arthur) Decae, collectiebeheerder spinnen
G.J. (Guus) Gulden, collectiebeheerder weekdieren
A.J.A. Heetman, collectie-assistent insecten
dr C.J. (Kees) Heij, collectie-assistent vogels
A.F. (Frans) de Jong, collectiebeheerder vissen
drs H.F. (Henk) de Jong, collectiebeheerder stekelhuidigen
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje, collectiebeheerder historische collecties en recente zoogdieren (afdelingscoördinator gewervelden)
drs J.A.W. (Jan) Lucas, collectie-assistent insecten
ir H.P.M.G. (Henk) Menkhorst, collectiebeheerder weekdieren
C.W. (Kees) Moeliker, collectiebeheerder vogels
drs J. (John) Mulder, collectiebeheerder amfibieën en reptielen
drs D.C. (Dennis) Nieweg, collectie-assistent weekdieren
J.N.J. (Hans) Post, collectiebeheerder weekdieren (afdelingscoördinator malacologie)
K. (Klaas) Post, collectiebeheerder fossiele zoogdieren
E.J.A. (Frans) Sliker, collectiebeheerder kreeftachtigen (afdelingscoördinator overige ongewervelden)
Ir A.A. Slupik, collectiebeheerder stenen en mineralen (afdelingscoördinator geologica)
J. (Joop) Trausel, collectie-assistent weekdieren
R.J. (Robert) Vink, collectie-assistent weekdieren
mr R. (Ruud) Vis, collectiebeheerder insecten (afdelingscoördinator entomologie)
D.O. (Dick) Visser, collectie-assistent insecten
ing B.J. (Bernhard) van Vondel, collectiebeheerder insecten

De collectiebeheerders vormen tezamen de collectieraad. Dit orgaan adviseert de Vereniging, de Stichting en de directie omtrent het beheer van de collecties. De collectieraad heeft tijdens de verslagperiode niet vergaderd.

KEGELSLAKKEN
(CONIDAE) UIT DE
SHELLENCOLLECTIE.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Onderzoeksmedewerkers

D. (Dick) Mol
drs A.J. (André) Veldmeijer

Onderzoeksmedewerkers hebben geen directe binding met de collectie. Het zijn vooraanstaande (amateur)wetenschappers die onder de paraplu van het museum en gebruikmakend van de museumfaciliteiten onbezoldigd onderzoek doen. De huidige honorair onderzoeksmedewerkers houden zich bezig met paleontologie.

Overige vrijwilligers

P. (Pia) Hoogkamer, assistent-winkelbeheerder (vanaf 1 maart)
R. (Roel) de Graaf, data-beheerder bij bSR (vanaf 15 februari)

Stagiaires

Jorinde Sprong (t/m 31 januari, afdeling bSR)
Tjitske Visser (t/m 31 maart, afdeling Collectie & Onderzoek)
Sake Timmermans (t/m 30 juni, afdeling Collectie & Onderzoek)
J. (Julia) van den Berg, Reinwardt Academie (12 januari t/m 8 april, afdeling Collectie & Onderzoek)
I. (Inge) Dijkman, Reinwardt Academie (12 januari t/m 8 april, afdeling Collectie & Onderzoek)
T. (Thomas) Cogenbach, Hogeschool InHolland (1 maart t/m 31 mei, afdeling Educatie)
N. (Niki) van der Poel, Hogeschool Rotterdam (vanaf 1 november, afdeling Educatie)
Alessandra Yeung, Reinwardt Academie (vanaf 15 november, afdeling Collectie & Onderzoek)
W. (Willem) Plaizier, Hogeschool InHolland (voorjaar 2004, fietsroute Havennatuur)
Richard van der Linden, Hogeschool InHolland voorjaar 2004, fietsroute Havennatuur)

Besturen

Bij de organisatie van het Natuurmuseum zijn drie rechtspersonen betrokken. De Stichting Natuurmuseum Rotterdam is de exploitant van het museum, de huurder van het gebouw en de werkgever van de museummedewerkers. Daarnaast bestaat de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam NMR die de eigenaar is van vrijwel alle collecties en nauw betrokken is bij het collectiebeheer. Leden en donateurs van de Vereniging zijn te beschouwen als 'vrienden van het museum'. Beide rechtspersonen, de Stichting Natuurmuseum en de Vereniging Natuurmuseum, participeren in de Stichting Ondersteuningsfonds

Natuurmuseum Rotterdam (voortgekomen uit het oude Rotterdams Natuurhistorisch Fonds), welk fonds een bescheiden 'endowment' beheert waaruit financiële ondersteuning kan worden gegeven voor zaken die buiten de normale exploitatiebegroting vallen.

Het bestuur van de Stichting Natuurmuseum Rotterdam was aan het begin van het verslagjaar als volgt samengesteld:

naam	namens / op grond van
drs H.W.J.J. (Henk) de Bruijn (voorzitter)	bedrijfsleven
J.C.A.M. (Jan) Luijbregts RA (penningmeester)	Gemeente Rotterdam
ir H.P.M.G. (Henk) Menkhorst (secretaris)	Vereniging Natuurmuseum
J.H.D. (Jan) Bronder	Gemeente Rotterdam
A.F. (Frans) de Jong	Vereniging Natuurmuseum
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje	vrijwilligers
C. (Cees) Doorakkers	bedrijfsleven

Het algemeen bestuur heeft in het verslagjaar in totaal vier en het dagelijks bestuur zeven keer vergaderd. In de loop van het jaar nam J.H.D. Bronder afscheid van het bestuur wegens verhuizing; deze vacature werd eerst in 2005 opgevuld met de komst van mevrouw drs M.G. Berkhout-Franssens.

Het bestuur van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam nam afscheid van de heer C. de Grijp die om persoonlijke redenen aftrad. Het bestuur was aldus aan het eind van het verslagjaar als volgt samengesteld:

naam	functie
mr C.W. (Kees) Vrijdag	voorzitter
drs H.F. (Henk) de Jong	penningmeester
H.L. (Hermann) Strack	secretaris
D.O. (Dick) Visser	bestuurder
E.J.A. (Frans) Sliker	bestuurder

Het bestuur van de Stichting Ondersteuningsfonds Natuurmuseum Rotterdam onderging geen wijzigingen:

naam	namens
mr A. (Annemarie) Heijmen (voorzitter)	(onafhankelijk)
vacature	Vereniging Natuurmuseum
E.J.A. (Frans) Sliker	Vereniging Natuurmuseum
J.N.J. (Hans) Post	R'dams Nat.hist. Fonds
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje	R'dams Nat.hist. Fonds
mr R. (Ruud) Vis	Stichting Natuurmuseum
drs H.F. (Henk) de Jong (penningmeester)	Stichting Natuurmuseum

STAGIAIRE NIKI VAN DER
POEL AAN HET WERK
MET EEN SCHOOLKLAS.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

SCHENKERS

Van de volgende personen en instellingen werden in 2004 schenkingen (naturalia en boeken/tijdschriften) ten behoeve van de collectie ontvangen:

Accent College Vlaardingen, R. Alken, L. Aarsen, R. Andeweg, C.M.P. Bakker, W. Beekhuizen, F. Brekelmans, Erasmiaans Gymnasium Rotterdam, P. de Graaf, F. Geeratz, P.H.L. Gillet, R.M.A. Hakkenberg, C.J. Heij, T. Hoeneveld, R. Holtzer, H.F. de Jong, A.W. Karels-van Duyl, E.J.O. Kompanje, B.J.M. Lels, J.A.W. Lucas, L.A. Man in 't Veld, H.P.M.G. Menkhorst, C.W. Moeliker, E. Mohr, D.C. Nieweg, H.W. Oosterink, R. v/d Pavert, J.N.J. Post, K. Post, J.W.F. Reumer, A.Romp, A.A. Slupik, H.L. Strack, Talaud Expeditie 2004, A. Trauwborst, R.J. Vink, R. Vis, Vogelklas Karel Schot, Wereldmuseum Rotterdam, A.C. Wisman-Scholtes.

PUBLICATIES

De volgende publicaties van museummedewerkers zijn in 2004 verschenen (met uitzondering van artikelen die in Straatgras gepubliceerd werden):

- Jan Glimmerveen, Dick Mol, Klaas Post, Jelle Reumer, Hans van der Plicht, John de Vos, Bas van Geel, Guido van Reenen, & Jan Peter Pals, 2004 - The North Sea project: the first palaeontological, palynological and archaeological results - pp. 43-52 in: Flemming, N.C. (editor) - Submarine prehistoric archaeology of the North Sea - CBA Research Report 141, English Heritage/Council for British Archaeology, 2004: 141 pp.
- Lucas, J.A.W. & Joop H. Kuchlein, 2004 - *Blastobasis decorella*, nieuw voor Nederland (Lepidoptera: Blastobasidae) - *Tinea* 1(3/4): 24-26
- Moeliker, Kees, 2004 - Hollands Dagboek - NRC Handelsblad, 20/21 maart 2004 (Zaterdags Bijvoegsel)

- Moeliker, Kees, 2004 - Snelle euthanasie - NRC Handelsblad, 16 juni 2004 (Achterpagina)
- Moeliker, Kees, 2004 - Troost voor kalende mannen - NRC Handelsblad, 1 oktober 2004 (Achterpagina)
- Moeliker, Kees, 2004 - Anale akoestiek - BioNieuws 15: 11 (1-10-2004)
- Moeliker, C.W., 2004 - Voorwoord - pp ix-xiii in: Sliker, F.J.A., de Jong, A.F., Strack, H.L. & Kompanje, E.J.O. - Natuurhistorische Verzamelreizen 1977-1997 - Strack Publishers, Dordrecht.
- Reumer, J.W.F., 2004 - Habitat fragmentation and mammoth extinction: a causal connection? - pp. 217-218, in: Maul, L.C. & Kahlke, R.-D. (eds.) - Late Neogene and Quaternary

- biodiversity and evolution: Regional developments and interregional correlations. 18th International Senckenberg Conference, VI International Palaeontological Colloquium in Weimar. Weimar (Germany), 25th-30th April, 2004 - Terra Nostra. Schriften der Alfred-Wegener-Stiftung 2004 (2), 289 pp.; als pdf-file ook op website: <http://www.senckenberg.de/fis/sngconf18/sngconf18.htm>
- Reumer, Jelle, 2004 - Botanisch verhuisbericht - NRC Handelsblad, 12 januari 2004: 20 (Achterpagina); overgenomen in de NRC Handelsblad Weekeditie van 20 januari 2004
- Reumer, Jelle, 2004 - Doorstoken - NRC Handelsblad, 14 januari 2004: 26 (Achterpagina); in gewijzigde vorm overgenomen in Nieuw Nederlands ster-editie 3 havo toetsen.
- Wolters-Noordhoff, Groningen, 2004, hoofdstuk 2: 20
- Reumer, Jelle, 2004 - 47 loopkevers - NRC Handelsblad, 11 maart 2004: 28 (Achterpagina); overgenomen op de website van het Rotterdams Milieucentrum (<http://www.milieucentrum.rotterdam.nl>)
- Reumer, Jelle, 2004 - Ongenode gasten. Zonder verstoringen heeft de natuur nauwelijks last van indringers - NRC Handelsblad, Wetenschap & Onderwijs 10/11 juli 2004: 14-15
- Reumer, J.W.F., 2004 - Book review (of Wallace, D.R., 2004. Beasts of Eden. Walking whales, dawn horses, and other enigmas of mammal evolution - Berkeley/Los Angeles/London, University of California Press) - www.PalArch.nl, webbased Netherlands scientific journal, 1 oktober 2004
- Reumer, J.W.F., 2004 - Eenmansmusea. Verering van de gewone mens - Museumtijdschrift Vitrine 17 (7), november 2004: 26-27
- Reumer, J.W.F., 2004 - Daarmee is het leven zelf in het museum doorgedrongen (Hotel het Reispaais, Wereldmuseum, Rotterdam) - pp. 77-78 in: 10 jaar Mondriaanstichting 1994-2004. Mondriaanstichting, Amsterdam, 2004, 240 pp.
- Sliker, F.J.A., de Jong, A.F., Strack, H.L. & Kompanje, E.J.O. - Natuurhistorische Verzamelreizen 1977-1997 - Strack Publishers, Dordrecht.
- Vis, R. 2004 - *Conistra rubiginosa* Scopoli en *Cerastis leucographa* (Denis & Schiffermueller) (Lepidoptera: Noctuidae) buiten het bekende verspreidingsgebied waargenomen - Entomologische Berichten 64(6): 209-210
- Vondel, B.J. van, 2004 - Report on a small collection of water beetles from the Gambia and Senegal - Latissimus 18: 40-41
- Vondel, B.J. van, 2004 - First description of larvae of Haliplidae-species from Australia (Coleoptera: Haliplidae) - Tijdschrift voor Entomologie 147: 57-61

STAGEVERSLAGEN

- Sprong, Jorinde - A study of the floristic composition of urban wastelands in Rotterdam - Universiteit Utrecht, 15 maart 2004
- Timmermans, Sake - *Mammuthus-Coelodonta* faunal complex from the late Pleistocene of the Eurogeul (the Netherlands) and size, dimorphism and population biology of the woolly mammoth - Universiteit Utrecht, september 2004
- Timmermans, Sake - The variation in (body) size of the woolly mammoth (*Mammuthus primigenius*) and its pattern and causes - september 2004 (literatuurscriptie)
- Vijscher, Tjitske - *Phoca groenlandica* in the Weichselian North Sea - Universiteit Utrecht, november 2004

bSR PROJECTEN (opdrachtgevers staan tussen haakjes)

0066 – Oosterheem (gemeente Zoetermeer)

In verband met geplande ontwikkelingen in het Van Tuylsportpark in Zoetermeer is aan bSR gevraagd inventarisaties uit te voeren van libellen, dagvlinders, vissen, amfibieën, zoogdieren, vleermuizen. De beide laatste inventarisaties zijn uitgevoerd door NWC Advies uit Dordrecht.

bSR-rapport 43. Flora en fauna van het van Tuylsportpark en omgeving, Zoetermeer 2004 (Brekelmans & Epe); inclusief cd-rom

0068 – Beschermde Soorten stad (DCMR Milieudienst Rijnmond)

Het in concept gemaakte bSR-rapport met daarin een samenvatting van de bekende gegevens van beschermde en bedreigde gegevens van de gemeente Rotterdam is op verzoek opgesplitst in een deel stad en een deel haven (zie ook volgende project).

bSR-rapport 20. Beschermde en bedreigde soorten in Rotterdam-stad; flora en fauna om rekening mee te houden (Epe, Brekelmans, Andeweg & Backerra); inclusief cd-rom

0069 – Beschermde Soorten haven (HbR)

Het in concept gemaakte bSR-rapport met daarin een samenvatting van de bekende gegevens van beschermde en bedreigde gegevens van de gemeente Rotterdam is op verzoek opgesplitst in een deel stad en een deel haven (zie ook vorige project).

bSR-rapport 34. Beschermde en bedreigde soorten in de haven van Rotterdam; flora en fauna om rekening mee te houden (Epe, Brekelmans, Andeweg & Backerra); inclusief cd-rom

0070 – buurttuin IJsselmonde (IGWR)

Omdat de buurttuin IJsselmonde compleet op de schop zou gaan is gevraagd onderzoek te doen naar het voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0070. Verkenning Buurttuin IJsselmonde op beschermde soorten (Brekelmans)

0073 – Heemtuin IJsselmonde (IGWR)

In de Heemtuin IJsselmonde aan de Reyerdijk is onderzocht of er beschermde soorten voorkomen. Dit gebeurde in verband met nieuwe woningbouw in de randen van de tuin. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door de VZZ.

bSR-notitie 0073. Beschermde soorten Heemtuin IJsselmonde (Epe & Brekelmans)

0074 – distripark Botlek (HbR)

Er is op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken een overzicht gemaakt van de op een braakliggend terrein voorkomende beschermde plantensoorten.

bSR-notitie 0074. Beschermde planten Distripark Botlek (Epe)

0075 – terreinenscan 2004 (HbR)

Net als in 2003 is van alle toegankelijke terreinen in het havengebied die nog niet verhuurd een inschatting gemaakt op het potentieel voorkomen van beschermde soorten.

bSR-rapport 42. Terreinenscan haven 2004 (Brekelmans)

0076 – Park De Twee Heuvels (IGWR)

In het centrale park van IJsselmonde is woningbouw en horeca gepland. Om een beeld te krijgen van de natuurwaarde is

onderzoek gedaan naar een aantal soortgroepen, te weten: flora, dagvlinders, broedvogels en vleermuizen. Het vogelonderzoek is uitgevoerd door SOVON Vogelonderzoek Nederland, het vleermuisonderzoek door de VZZ.

bSR-rapport 40. Flora en Fauna park De Twee Heuvels (Epe & Andeweg)

0077 – Groenen Hagen/Tuinenhoven (IGWR)

De wijken Groenenhagen en Tuinenhoven in IJsselmonde worden gerenoveerd. Om te kunnen voldoen aan vigerend wet- en regelgeving op het gebied van natuur is onderzoek verricht naar het voorkomen van vaatplanten en vleermuizen. Dit laatste is uitgezet naar de VZZ. Naast de eindrapportage is op verzoek een tussentijdse notitie verschenen.

bSR-notitie 0077. Beschermde soorten deellocaties

Groene Hagen Zuid (Epe)

bSR-rapport 39. Vaatplanten en vleermuizen in Groenenhagen-Tuinenhoven (Brekelmans & Andeweg)

0078 – invoer natuurgegevens haven (HbR)

Alle bij bSR bekende gegevens van flora en fauna van het havengebied van Rotterdam zijn gedigitaliseerd in Ecolog.

0079 – stadsnatuurmeetnet Leiden (gemeente Leiden)

Voor de gemeente Leiden is een stadsnatuurmeetnet uitgezet van ruim tweehonderd meetlocaties verspreid over de hele stad. Het is de bedoeling dat met ingang van 2004 (zie project 0082) om het jaar alles geïnventariseerd wordt zodat men een goede monitor heeft van de natuur in Leiden. In het bSR-rapport wordt uiteengezet op welke manier het meetnet tot stand gekomen is. Ook is er aandacht voor de kosten, de gegevensverwerking en communicatie. In de bijlagen staan van alle meetlocaties detailkaarten en foto's. Het bSR-rapport is in beperkte oplage inclusief bijlagen in een papieren versie verschenen. De bijlagen en de GIS-bestanden zijn ook op een cd-rom gezet.

bSR-rapport 38. Stadsnatuurmeetnet Leiden (Epe, Backerra, Brekelmans & Andeweg); inclusief cd-rom

0080 – Kralingse Bos 2004 (werf Kralingen-Crooswijk)

Voor het tweede achtereenvolgende jaar wordt gemonitord in het Kralingse Bos. In 2004 is onderzoek gedaan aan sprinkhanen, libellen, dagvlinders en amfibieën.

bSR-rapport 45. Monitoring flora en fauna van het Kralingse Bos - resultaten van 2004 (Brekelmans)

0081 – Zestienhoven 2004 (IGWR)

De afgelopen jaren is steeds flora- en faunaonderzoek gedaan in Polder Zestienhoven in verband met herstructurering en woningbouw in het gebied. Dit onderzoek is specifiek gekeken naar een aantal beschermde of bedreigde soorten. Daarnaast is een graslandkartering uitgevoerd.

bSR-notitie 0081. Polder Zestienhoven – versie 2 (definitief) (Andeweg & Brekelmans)

0082 – inventarisaties Leiden 2004 (gemeente Leiden)

Het door bSR uitgezette stadsnatuurmeetnet (zie project 0079) is in 2004 ook geïnventariseerd. Het gaat daarbij om de volgende soortgroepen: flora, libellen, dagvlinders, amfibieën, vogels (door M. Weerheim), gierzwaluwen, weidevogels, hazen en vleermuizen (door A.-J. Haarsma). De rapportage is enkel een bundeling van tabellen met daarin alle inventarisaties zonder enige interpretatie; deze wordt wellicht in 2005 als een aparte opdracht verstrekt.

BSR-rapport 44. Resultaten Inventarisaties
Stadsnatuurmeetnet Leiden 2004 (Epe, Brekelmans,
Backerra, Andeweg); inclusief cd-rom

0083 – Parkstad (IGWR)

In Parkstad vinden de komende jaren grootschalige projecten plaats waarvoor het noodzakelijk is om te weten welke beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Er is onderzoek gedaan naar flora, libellen, dagvlinders, amfibieën en vleermuizen. De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd door de VZZ.

BSR-rapport 37. Beschermde en bedreigde flora en fauna in Parkstad (Epe, Andeweg & Brekelmans)

0085 – MCRZ 2004 (IGWR)

In aanvulling op het vorig jaar uitgevoerde onderzoek op de projectlocatie voor de nieuwbouw van het Medisch Centrum Rotterdam-Zuid is een vleermuisonderzoek uitgevoerd door de VZZ.

BSR-notitie 0085. Vervolgonderzoek vleermuizen MCRZ 2004 (Brekelmans)

0086 – voormalig AKZO-terrein Delfshaven (IGWR)

Op een klein terreintje midden in Delfshaven is een vleermuisonderzoek gedaan door de VZZ.

BSR-notitie 0086. Vleermuizen voormalig AKZO-terrein Delfshaven (Brekelmans)

0087 – Nieuw-Crooswijk (dS+V/IGWR)

Aangezien in Nieuw-Crooswijk het grootste deel van de woningen zal worden gesloopt is er een vleermuisonderzoek gedaan dat in handen was van de VZZ.

BSR-notitie 0087. Vleermuisonderzoek Nieuw-Crooswijk (Brekelmans)

0088 – beheer slooplocaties (BB/A&O)

In dit project is een overzicht gegeven van de problematiek en mogelijkheden die er zijn rondom braakliggende terreinen.

BSR-notitie 0088. Beheer slooplocaties; van last tot lust (Andeweg)

0090 – Polgebied Katendrecht (OBR)

Het voorste gedeelte van het schiereiland Katendrecht is onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten. Voor wat betreft de vleermuizen is dit onderzoek uitgevoerd door de VZZ.

BSR-notitie 0090. Beschermde flora en fauna polsgebied Katendrecht (Epe & Andeweg)

0092 – beschermde soorten haven (HbR)

Alle terreinen waar mogelijk beschermde soorten voor zouden kunnen komen zijn bezocht om de eventuele aanwezigheid vast te stellen. Het ging met name om orchideeën, Nauwe korfslak, Rugstreeppad, Zandhagedis en Noordse woelmuis. Onderzoek naar deze laatste soort is uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Mulder.

BSR-rapport 41. Beschermde soorten in het havengebied van Rotterdam 2004 (Brekelmans)

0093 – Pendrecht (IGWR)

In het tijdsbestek van een maand moest een overzicht gegeven worden van het (potentieel) voorkomen van beschermde en bedreigde soorten in heel Pendrecht.

BSR-notitie 0093. Inventarisaties flora en fauna
Pendrecht – versie 2 (definitief) (Brekelmans &
Andeweg)

0094 – Berkelse Zweth (Hoogheemraadschap van Delfland)

Omdat in het najaar gestart moest worden met werkzaamheden aan de Berkelse Zweth, waaronder het dempen van de teensloot, is een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten.

BSR-notitie 0094. Onderzoek beschermde flora en fauna langs de Berkelse Zweth, Rotterdam (Brekelmans & Andeweg)

0096 – Pascalweg (IGWR)

Voor het aanleggen van nieuwe riolering en verbreding van het fietspad moeten alle bomen langs de Pascalweg verdwijnen. Om deze reden is hier een vleermuisonderzoek uitgezet dat is uitgevoerd door de VZZ.

BSR-notitie 0096. Vleermuisonderzoek Pascalweg (Brekelmans)

0097 – gebouweninspectie Zuiderpark en Afrikaanderplein (IGWR)

Een vijftal te slopen gebouwtjes zijn door de VZZ onderzocht op het (mogelijk) voorkomen van vleermuizen.

BSR-notitie 0097. Gebouweninspectie Zuiderpark en Afrikaanderplein (Epe)

0098 – Tweede Ontsluitingsweg Hoek van Holland (IGWR)

Het tracé van de Tweede Ontsluitingsweg van Hoek van Holland is onderzocht op het voorkomen van beschermde flora. Later is nog – buiten de opdracht om – een aanvulling gegeven in relatie tot vleermuizen.

BSR-notitie 0098 – Beschermde flora en fauna Tweede Ontsluitingsweg Hoek van Holland (Brekelmans & Andeweg) versie 1 en 2

0099 – excursie Studium Generale (Studium Generale)

Er is een excursie gehouden voor een aantal studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam naar het Eiland van Brienenoord en Polder De Esch.

0101 – Meeuwenplaat (IGWR)

Vanwege sloopwerkzaamheden in de wijk Meeuwenplaat in Hoogvliet is onderzoek gedaan naar beschermde flora en naar vleermuizen; dit laatste onderzoek is uitgevoerd door de VZZ.

BSR-notitie 0101. Beschermde flora & fauna Meeuwenplaat (Brekelmans)

0102 – Vierhavensstraat (IGWR)

Een vleermuisonderzoek was nodig voor de geplande werkzaamheden aan het aan te leggen dakpark boven bedrijvigheid. De VZZ voerde de inventarisaties uit.

BSR-notitie 0102. Vleermuisonderzoek Vierhavensstraat (Brekelmans)

0103 – Heerlijkheid Hoogvliet (IGWR)

In een parkgedeelte met wat sportvelden is een vleermuisonderzoek gedaan dat is uitgevoerd door de VZZ.

BSR-notitie 0103. Vleermuizen Heerlijkheid Hoogvliet (Brekelmans & Epe)

0104 – Polder Schieveen (IGWR)

De Polder Schieveen gaat de komende jaren getransformeerd worden in bedrijvenpark en natte natuur. In een deel van de polder dat onderdeel zal gaan uitmaken van het businesspark is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermd flora en fauna.

bSR-notitie 0104. Inventarisaties flora en fauna Polder Schieveen (Brekelmans)

0106 – M. Duystlaan Delft (Waterpas)

In Delft wordt een ondergrondse parkeergarage gebouwd. Er is onderzoek gedaan naar het mogelijk voorkomen van beschermd flora en fauna binnen het projectgebied.

bSR-notitie 0106. Beschermd soorten M. Duystlaan, Delft (Andeweg)

0107 – Oldegaarde (IGWR)

In verband met geplande herprofilering van de Oldegaarde is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermd soorten. gedurende de bouw van de parkeergarage blijft het museum via het Museumpark bSR-notitie

bSR-notitie 0107. Beschermd flora en fauna langs de Oldegaarde (Brekelmans)

0111 – Consultatieavond Groenplan (DCMR)

Eind september presenteerde de DCMR en wethouder L. Bolsius de Aanpak Natuurwetgeving en het Groenplan. bSR hield een presentatie over het voorkomen van beschermd en bedreigde soorten in Rotterdam.

powerpointpresentatie (Epe)

0112 – Sloop en vleermuizen F. Bekkerstraat (OBR)

In verband met de voorgenomen sloop van een huizenblok aan de Frans Bekkerstraat in Charlois is beschreven hoe een en ander vleermuisvriendelijk kan worden aangepakt.

bSR-notitie 0112. Vleermuizen: slopen en bouwen (Brekelmans)

0113 – Hartelstrook (HbR)

Er is een overzicht van alle bekende gegevens over het voorkomen van beschermd soorten op de Hartelstrook gemaakt.

bSR-notitie 0113. Beschermd flora en fauna Hartelstrook (Epe & Brekelmans)

0115 – Jacobsplaats (Witteveen+Bos)

Vanwege geplande ruimtelijke ontwikkelingen op de Jacobsplaats, Rotterdam-centrum, is een verkennend onderzoek gedaan naar het mogelijk voorkomen van beschermd soorten.

bSR-notitie 0115. Beschermd soorten Jacobsplaats (Epe)

0117 – Begeleiding rooien Zuiderpark (IGWR)

In het Zuiderpark is een ontheffing gekregen voor het kappen van honderden bomen. Voorwaarde hierbij is dat dit gebeurt onder toezicht van een vleermuisdeskundige.

bSR-notitie 0117. Begeleiding kap Zuiderpark in verband met vleermuizen (Brekelmans)

0118 – Driemanssteeweg (LesArcs)

Op een kleine projectlocatie is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het potentieel voorkomen van beschermd soorten.

bSR-notitie 0118. Verkennend onderzoek beschermd flora en fauna projectlocaties Gamma, Driemanssteeweg (Andeweg & Epe)

0119 – Shell Europoort (HbR)

Een al jaren braakliggend terrein van Shell komt weer terug in beheer bij het Havenbedrijf Rotterdam N.V. Er is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het mogelijk voorkomen van beschermd soorten.

bSR-notitie 0119. Verkennend onderzoek flora en fauna Shellterrein Europoort (Epe & Andeweg)

(Overige) bSR publicaties

Buiten de bovenstaande in projecten (betaald) gemaakte publicaties is nog een tweetal publicaties gemaakt.

Omdat vleermuizen strikt beschermd worden door Europese en nationale wet- en regelgeving en veel woningbouwcorporaties en gemeentelijke diensten nog onvoldoende op de hoogte zijn van dit gegeven heeft bSR in samenwerking met de VZZ een themamiddag georganiseerd. Hier was aandacht voor de ecologie van vleermuizen, de wetgeving en het benodigde onderzoek. Ook is een plan gepresenteerd om in enkele jaren te komen tot een eenvoudigere werkwijze. De presentaties van de VZZ, IGWR, Vestia, ministerie van LNV en bSR zijn met een tekstuele samenvatting verschenen in een bSR-rapport dat enkel verschenen is als cd-rom; dit omdat het rapport breed verspreid is (oplage ruim 170 exemplaren).

bSR-rapport 36. Vleermuizen en Ruimtelijke

Ontwikkeling in Rotterdam; verslag van een themamiddag (Backerra & Epe, redactie)

Net als de afgelopen twee jaren heeft bSR weer een overzicht gemaakt van wat er per deelgemeente in 2003 is geïnventariseerd; de inventarisaties van Stichting Landschapsonderhoud Rotterdam zijn hier een belangrijk onderdeel van.

bSR-rapport 33. Inventarisaties van Flora en Fauna in Rotterdam. Een overzicht van 2003 (Backerra & Epe)

FINANCIËN

Balans per 31 december 2004 [x 1 €]

	31 december 2004		31 december 2003
ACTIVA			
vaste activa			
collectie	PM		PM
inventarissen	18.922		31.558
apparatuur	<u>17.593</u>		<u>18.158</u>
	36.515		49.716
vlottende activa			
voorraden winkel	5.625		9.411
debiteuren	54.587		62.007
overlopende activa	<u>33.383</u>		<u>26.931</u>
	93.595		98.349
liquide middelen			
Kas	4.103		5.864
Bank	<u>31.212</u>		<u>14.452</u>
	35.315		20.316
totaal activa	165.425		168.381
PASSIVA			
eigen vermogen			
algemene reserve	<u>48.473</u>		<u>-11.101</u>
	48.473		-11.101
kortlopende schulden			
crediteuren	20.308		44.319
bureau Stadsnatuur	0		21.682
overlopende passiva	<u>96.644</u>		<u>113.481</u>
	116.952		179.482
totaal passiva	165.425		168.381

Resultatenrekening 2004 [x 1 €]

	realisatie 2004		realisatie 2003
BATEN			
omzet			
omzet entreegelden	38.109		40.741
omzet winkel	18.895		16.586
verhuur Hobokensalon	30.085		11.916
omzet koffiehoek	1.097		1.410
opbrengst activiteiten/projecten	155.712		17.579
rondleidingen	<u>575</u>		<u>35</u>
	244.473		88.267
subsidies			
subsidie gemeente R'dam	700.000		669.000
subsidie SoZaWe	99.635		94.821
overige subsidies	<u>72.021</u>		<u>43.284</u>
	871.656		807.105
overige inkomsten			
overige opbrengsten	17.513		20.419
schenken	31.350		32.232
sponsoring	0		0
ontvangen ziekengeld	<u>17.892</u>		<u>26.253</u>
	66.755		78.904
totaal inkomsten	1.182.884		974.276
inkoopwaarde omzet	<u>33.958</u>		<u>25.339</u>
bruto marge	1.148.926		948.937
LASTEN			
personele lasten	770.487		603.815
huisvestingslasten	135.160		125.928
bureaunkosten	103.554		88.348
museale kosten	<u>124.056</u>		<u>129.704</u>
	1.133.257		947.795
resultaat exclusief bijzondere baten & lasten	15.669		1.142
bijzondere lasten			-6
bijzondere baten	<u>43.905</u>		<u>1.861</u>
	43.905		1.855
resultaat	59.574		2.997